

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Miluše Doškové a soudců Mgr. Radovana Havelce a JUDr. Vojtěcha Šimíčka v právní věci žalobce **P. Č.**, proti žalované **České advokátní komoře**, se sídlem Praha 1, Národní 16, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 28. 4. 2011, č. j. 9 A 140/2010 - 18,

takto:

I. Kasační stížnost **se zamítá.**

II. Žalobce **nemá** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

III. Žalované **se** náhrada nákladů řízení o kasační stížnost **nepřiznává.**

Odůvodnění:

Městský soud v Praze, v řízení o zrušení rozhodnutí žalované ze dne 3. 6. 2010, č. j. 1494/10, kterým žalovaná rozhodla o určení advokáta žalobci (dále jen „napadené rozhodnutí"), usnesením ze dne 28. 4. 2011, č. j. 9 A 140/2010 - 18, nepřiznal žalobci osvobození od soudních poplatků. Městský soud osvobození od soudních poplatků podle § 36 odst. 3 soudního řádu správního (dále jen „s. ř. s.") žalobci nepřiznal proto, že jeho návrh ve věci samé zjevně nemůže být úspěšný. Tento závěr odůvodnil tím, že žalobce sice doložil, že jeho majetkové poměry odůvodňují osvobození od soudních poplatků, avšak ani nemajetnému účastníkovi nemůže být osvobození od soudních poplatků přiznáno, pokud jeho návrh zjevně nemůže být úspěšný. Žalobce totiž napadl žalobou rozhodnutí, jímž mu žalovaná k jeho žádosti určila konkrétního advokáta k zastupování ve věci specifikované v napadeném rozhodnutí. Jinak se v napadeném rozhodnutí o určení advokáta pouze přímo či nepřímo citují a konkretizují zákonná pravidla obsažená v zákoně

č. 85/1996 Sb., o advokacii, ve znění pozdějších předpisů. Námitky žalobce proti napadenému rozhodnutí jsou fakticky nesouhlasem s podmínkami, které pro poskytování právních služeb určeným advokátem stanoví samotný zákon. V posuzovaném případě žalovaná žalobci plně vyhověla: kladně rozhodla o jeho žádosti o určení advokáta a stanovila, že advokát bude poskytovat právní služby bez nároku na odměnu. Žalobce v žalobě vznáší námitky proti tomu, že žalovaná učinila obsahem rozhodnutí některá obecná pravidla poskytování právních služeb stanovená zákonem; taková polemika se zákonnými pravidly je ovšem předem odsouzena k neúspěchu. Jelikož tedy žaloba zjevně nemohla být úspěšná, městský soud žalobcovu žádost o osvobození od soudních poplatků zamítl.

Usnesení městského soudu napadl žalobce (dále jen „stěžovatel“) kasační stížností, v níž explicitně neodkázal na konkrétní zákonný důvod. Z obsahu kasační stížnosti je nicméně zřejmé, že jsou tvrzeny důvody dle § 103 odst. 1 písm. a), d) s. ř. s. Právní subsumpce kasačních důvodů pod konkrétní písmena § 103 odst. 1 s. ř. s. je nicméně záležitostí právního hodnocení věci Nejvyšším správním soudem a nejde proto o nedostatek návrhu, který by bránil jeho věcnému projednání (srov. například rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 8. 1. 2004, č. j. 2 Afs 7/2003 - 50, publikovaný pod č. 161/2004 Sb. NSS; všechna rozhodnutí zdejšího soudu jsou dostupná z www.nssoud.cz).

Stěžovatel v kasační stížnosti uvedl, že městský soud svým výrokem v napadeném usnesení již rozhodl konečným způsobem ve věci, ačkoliv tomu tak nemůže být. Městský soud podle stěžovatele neposoudil žalobní tvrzení a jednotlivá zákonná pravidla obsažená v napadeném rozhodnutí žalované. Nepovšiml si, že byl stěžovateli, jakožto osobě v hmotné nouzi, ustanoven advokát ze vzdáleného sídla, který není ani v napadeném rozhodnutí identifikován. Městský soud podle stěžovatele řešil věc samu povrchně. Žalovaný nezákonně aplikuje vlastní nepublikované předpisy, kterými si upravil právní vztah mezi určeným advokátem a žadatelem. Výrok městského soudu je nesmyslný, neboť jeho úsudek vypovídá o závěru o nepřípustnosti žaloby. Nakonec stěžovatel uvedl, že kasační stížnost proti rozhodnutí, jímž se negativně upravilo vedení řízení, není přípustná, nicméně nespravedlivě vedený proces je důvodem k zásahu nadřízeného soudu.

Nejvyšší správní soud se nejprve zabýval otázkou přípustnosti kasační stížnosti; ze soudního spisu totiž zjevně vyplývá absence dvou podmínek řízení. Především nebyl zaplacen soudní poplatek za kasační řízení [§ 2 odst. 2 písm. b) zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o soudních poplatcích“) a Položka 15 Sazebníku poplatků, který tvoří přílohu jmenovaného zákona] a stěžovatel též není zastoupen advokátem (§ 105 odst. 2 s. ř. s.). Z judikatury se však podává, že „*v řízení o kasační stížnosti proti usnesení krajského soudu o zamítnutí návrhu žalobce na osvobození od soudních poplatků není třeba trvat na zaplacení soudního poplatku za kasační stížnost ani na povinném zastoupení advokátem.*“ (rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 24. 10. 2007, č. j. 1 Afs 65/2007 – 37). Trvání na těchto podmínkách, vzhledem ke specifické povaze napadeného usnesení, by vedlo k popření cíle, jenž účastník podáním žádosti sledoval a k popření vlastního smyslu řízení o kasační stížnosti, v němž má být zkoumán závěr o tom, zda účastník měl být od soudních poplatků osvobozen či nikoliv. Kasační stížnost je tudíž nutno posoudit jako přípustnou.

Nejvyšší správní soud tedy přezkoumal napadené usnesení v rozsahu podané kasační stížnosti (§ 109 odst. 2, věta před středníkem s. ř. s.) a z důvodů v ní uvedených (§ 109 odst. 3, věta před středníkem s. ř. s.). Ve věci přitom rozhodl bez nařízení jednání za podmínek vyplývajících z § 109 odst. 1, věty první s. ř. s.

Kasační stížnost není důvodná.

Individuální osvobození od soudních poplatků je procesní institut, jehož účelem je zejména ochrana účastníka, který se nachází v tíživých poměrech, před nepřiměřeně tvrdým dopadem zákona o soudních poplatcích. Tento druh osvobození od poplatkové povinnosti je zařazen v § 36 odst. 3 s. ř. s. Z dikce tohoto ustanovení vyplývá, že účastník může být osvobozen od soudních poplatků při současném splnění tří předpokladů: a) je podána žádost o osvobození od soudních poplatků, b) podaný návrh (na zahájení řízení) není zjevně neúspěšný, c) žadatel doložil nedostatek prostředků pro vedení řízení. V daném případě stěžovatel požádal o osvobození od soudních poplatků; tím je splněn první předpoklad. Z napadeného usnesení vyplývá, že městský soud dospěl k závěru, že i třetí předpoklad, tedy doložení nedostatku prostředků, byl v případě žalobce naplněn. Městský soud však naznal, že v posuzovaném případě nebyla naplněna zákonná podmínka osvobození od soudních poplatků spočívající v tom, že podaný návrh na zahájení řízení *není zjevně neúspěšný*.

Ustanovení § 36 odst. 3, věta druhá s. ř. s. stanoví, že *dospěje-li (...) soud k závěru, že návrh zjevně nemůže být úspěšný, takovou žádost o osvobození od soudních poplatků zamítne*. Soud takto postupuje v situaci, kdy již ze samotných skutkových tvrzení a argumentů žadatele obsažených v návrhu je *prima vista* zcela zřejmé, že mu ve věci nemůže být vyhověno. Nejvyšší správní soud si je vědom toho, že odmítnutím osvobození od soudního poplatku může dojít k vážnému omezení práva účastníka na soudní ochranu; na druhou stranu však nelze nevidět, že procesní benefit, spočívající v osvobození od soudních poplatků, může být (zcela logicky) účastníku poskytnut pouze při současném naplnění všech zákonem stanovených podmínek, tedy i podmínky potenciálně možného úspěchu v řízení. V posuzovaném případě ovšem stěžovatel svou žalobou vůbec nebrojí proti výroku napadeného rozhodnutí, kterým mu bylo v plném rozsahu vyhověno, neboť mu byl ustanoven k bezplatnému právnímu zastoupení advokát. Stěžovatel se brání proti upřesňujícímu vysvětlení a zákonným citacím o jednotlivých aspektech zastupování ustanoveným advokátem; fakticky tedy jen polemizuje s důvody, o něž se rozhodnutí žalované opírá. Nejvyšší správní soud se tak ztotožňuje se závěrem městského soudu, že podaná žaloba zjevně nemůže být úspěšná, neboť napadá rozhodnutí, jímž bylo věcně stěžovateli v plném rozsahu vyhověno. Žaloba netvrdí konkrétní zásah do práv stěžovatele, pouze rozporuje text upozornění na zákonnou úpravu v oblasti poskytování advokátních služeb. Ani tvrzení, že určený advokát požadoval po stěžovateli v hmotné nouzi schůzku ve vzdáleném sídle své kanceláře, nemůže na závěrech městského soudu nic změnit, neboť s touto námitkou nespojil stěžovatel konkrétní tvrzení o zásahu do svých veřejných subjektivních práv. Pokud stěžovatel městskému soudu vytýká, že se nezabýval tím, že určený advokát ani nebyl v napadeném rozhodnutí identifikován, lze konstatovat, že tato námitka v žalobě vůbec nebyla obsažena. Navíc již ze samotného obsahu žaloby lze seznat, že stěžovatel s určeným advokátem komunikoval, tudíž ho dokázal identifikovat a kontaktovat.

Vzhledem k tomu, že Nejvyšší správní soud shledal kasační stížnost nedůvodnou, nezbylo mu, než ji za podmínek vyplývajících z § 110 odst. 1, věty druhé s. ř. s. rozsudkem zamítnout.

Stěžovatel současně s podáním kasační stížnosti požádal, aby jí byl přiznán odkladný účinek, ve smyslu § 107 s. ř. s. Jelikož Nejvyšší správní soud o kasační rozhodl bezodkladně, nebylo nutné o tomto procesním návrhu rozhodovat samostatně. Z povahy věci nicméně vyplývá, že krajský (městský) soud vždy vyčkává na rozhodnutí zdejšího soudu o kasační stížnosti ve věcech osvobození od soudních poplatků a teprve podle jeho výsledku pak učiní v řízení patřičné kroky (k tomu srov. například rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 12. 5. 2005, č. j. 2 Afs 132/2004 - 91, publikovaný pod č. 608/2005 Sb. NSS nebo usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 19. 11. 2008, č. j. 1 As 75/2008 – 77).

O náhradě nákladů tohoto řízení bylo rozhodnuto ve smyslu § 60 odst. 1, věty první s. ř. s. ve spojení s § 120 s. ř. s., dle kterého nestanoví-li tento zákon jinak, má účastník, který měl ve věci plný úspěch, právo na náhradu nákladů řízení před soudem, které důvodně vynaložil proti účastníkovi, který ve věci úspěch neměl. Vzhledem k tomu, že stěžovatel byl v řízení o kasační stížnosti neúspěšný, právo na náhradu nákladů řízení mu nenáleží. V případě úspěšného žalovaného nebylo prokázáno, že by mu vznikly náklady nad rámec jeho běžné činnosti. Nejvyšší správní soud proto rozhodl tak, že se žalovanému právo na náhradu nákladů řízení nepřiznává.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 5. října 2011

JUDr. Miluše Došková
předsedkyně senátu